

Bilder av migration

- En kritisk studie av media under riksdagsvalet 2014

Abstract

I uppsatsen studeras kvalitativt hur dagstidningars fokus kring migrationsfrågan, med särskild fokus på invandring, uttrycktes kring riksdagsvalet 2014. Studien syftar att problematisera innehållet ur ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt. Vid utformningen av kvalitativ diskusanalys brukas en postkolonial teori, som en utveckling av Johan Galtungs teori - kulturellt våld. Inspiration hämtas från den postkoloniala teoretikern Sara Ahmed. Frågorna är: (1) *Hur kan medias avbildning av den migrationspolitiska diskursen - med särskilt fokus på invandring, kring riksdagsvalet 2014, problematiseras utifrån ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt?* (2) *På vilket sätt kan postkoloniala mönster menas komma i uttryck i rikstäckande dagstidningar kring riksdagsvalet 2014?* Uppsatsen bidrar med en fördjupning och vidareutveckling av teorin - kulturellt våld. Den bidrar även till synliggörande av teman i dagstidningarna under riksdagsvalet 2014, där vissa gavs utrymme, medan andra marginaliserades.

Nyckelord: postkolonialism, kulturellt våld, dagstidningar, media, riksdagsval 2014

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
1. Inledning	3
1.1. Tidigare forskning	3
1.2. Problemformulering	4
1.3. Teori	5
1.3.1. Negativ fred eller positiv fred.....	5
1.3.2. Våld	6
1.3.3. Postkolonialism	7
1.4. Metod	8
1.4.1. Postkolonialism som kritisk diskursanalys.....	9
1.4.3. Val av empiri	11
1.4.4. Avgränsning av empiri	12
1.4.5. Behandling av empiri.....	13
1.4.6. Ståndpunkt i relation till studien.....	13
2. Migration i media – riksdagsvalet 2014	15
2.1. Migration med utgång i SD	15
2.1.1. Utgångspunktens omvandling	17
2.2. Kvantitet: som siffra och summa	20
2.3. Den humanitära stormakten – den svenska självbilden	22
2.4. Flyktingen	25
3. Slutsats	29
4. Referenser	31

1. Inledning

Under riksdagsvalet 2014 var frågan om invandring en av de mest omdiskuterade. Det var en fråga som alla verkade ha någonting att uttala sig om, åtminstone i mediala sammanhang. Frågan om migration diskuterades flitigt i svensk dagspress i form av krönikor, på ledarsidorna, av sportjournalisterna, i nyhetsrapporteringen, i debattinläggen, av kultureddaktörerna o.s.v. Denna studie ser närmre på fyra av de större rikstäckande dagstidningarna för att analysera hur avbildning av verkligheten togs i uttryck under riksdagsvalet 2014.

Tidningarna undersöks utifrån kritiska perspektiv med syfte att analysera verklighetsavbildningen i dagstidningarna. Avsikten är att synliggöra vad som fick utrymme i kring migrationsfrågan samt även en djupdykning i hur det kunde komma att uttryckas. Med kvalitativa diskursiva metoder söker uppsatsen narrativt reflektera över den rapportering som ägde rum kring riksdagsvalet, i syfte att behandla den utifrån ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt. Betydelsen av de teoretiska och metodologiska tillvägagångssätten redogörs för under teori- respektive metod-delen som återfinns nedan. Innan de teoretiska och metodologiska angreppssätten behandlas, redogörs tidigare forskning samt problemformulering. Efter inledningskapitlets fyra nedslag hittas kapitel två, vilket är analysdelen.

1.1. Tidigare forskning

Vad gäller forskning kring svensk media finns ett brett utbud att se över. Dock när det kommer till frågor om migration och hur de avbildas i media, smalnar fältet. En av de framträdande medieforskarna som har ägnat fältet fokus är Ylva Brune (2000, 2001 och 2004).

Den mer omfattande studien som Brune har genomfört, är hennes avhandling *Nyheter från gränsen. Tre studier i journalistik om "invandrare" flyktingar och rasistiskt våld* (2004). I denna söker Brune synliggöra skillnadsskapande praktiker inom det mediala fältet som (re)producerar socialt konstruerade barriärer mellan *vi* och *dem*. Genom kvantitativa diskursiva metoder, med bl.a. ett postkolonialt förhållningssätt, genomför Brune en omfattande studie av medias rapportering, kring migrationsrelaterade frågor, med särskilt fokus på invandring, under åren 1976 och 1993.

I sin avhandling visar Brune att det enbart var en viss sorts rapportering som framfördes. Parallellt med detta menades det mediala fältet ha betydande makt i att agera som verklighetsproducent, då aktörer inom detta fält har företräde i att välja ut, forma och belysa delar av verkligheten (jmf Bourdieu 1990). Detta grundar sig i att aktörer inom detta fält har företräde att bedöma och avgöra materialets relevans eller irrelevans, samt hur en nyhet ska framställas. Brune menar att rapportering, kring frågor om invandring, inte kan förstås som en avbildning av verkligheten. Snarare kan den förstås utgå från ”tolkningspaket” (se vidare Brune 2004), som i praktiken innebär att nyheterna väljs ut, formas och styrs både omedvetet och medvetet av induktiva idéer. Detta sker parallellt med att rapporteringen framställs som neutral i sin karaktär. Brune avnaturaliserar diskurserna, vilket leder till ett synliggörande av reproducerandet av skillnadsskapande mönster, vilka upprätthåller konstruerade gränser mellan ett vi och de andra. Detta fenomen grundar sig i nyheterna har valts ut och värderats olika samtidigt som rapporteringen ofta har tett sig utgå från särskilda samhällsliga schabloner, eller tolkningspaket, som tett sig skillnadsbärande. Detta har skapat en reproduktiv snedvridning av verklighetsrapporteringen vilket reproducerat skillnad (Brune 2000, 2001, 2004).

Det som skiljer denna uppsats från Brunnes studier är flera. Dels att denna tar avstamp i ett våldsperspektiv. Brune fokuserade sig på att använda kvantitativa metoder, medan i denna uppsats används det kvalitativa. Utöver det fokuserar denna uppsats på rapporteringen kring riksdagsvalet, medan Brune fokuserar på dels det komparativa mellan årtal, samt längre tidsperioder (se exempelvis Brune 2004). Dessutom utgår Brunnes studie från tidningar på såväl lokal, regional som nationell nivå, medan denna uppsats fokuserar rikstäckande tidningar (jmf exempelvis Brune 2001).

1.2. Problemformulering

Ett av de mest omdiskuterade ämnena runt riksdagsvalet 2014 var frågan om migration. Dock var det enbart en del av denna fråga som hade fixerats i fokus. Människor som av olika skäl tar sig till Sverige verkade ha fastnat i blickfånget, vilket också märktes i dagstidningarna. Även om det är svårt att mäta för att sedan sätta fingret på hur betydelsefullt det mediala fältet är i att forma människors verklighetsuppfattning, kan detta fält dock ses som en ytterst inflytelserik verklighetsproducent (se exempelvis Polite 2001 & Brune 2000). Det är därför av värde att söka kritiskt granska mediala aktörer, i form av exempelvis dagstidningar, för att se vad som uttrycks.

Genom ett kulturellt våldsperspektiv med ett postkolonialt angreppssätt görs en kritisk diskursanalys av dagstidningars rapportering kring migrationsrelaterade frågor med fokus på invandring. Uppsatsens frågeställningar är följande:

1. Hur kan medias avbildning av den migrationspolitiska diskursen - med särskilt fokus på invandring, kring riksdagsvalet 2014, problematiseras utifrån ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt?
2. På vilket sätt kan postkoloniala mönster menas komma i uttryck i rikstäckande dagstidningar kring riksdagsvalet 2014?

Vad ses ovan är att fråga två är en hypotetisk fråga, då det finns ett antagande om att det förekom postkoloniala mönster i dagstidningarna under riksdagsvalet 2014, vilket innebär att den både testats och analyserats.

1.3. Teori

I denna uppsats används Galtungs teori kring kulturellt våld med stöd av ett postkolonialt angreppssätt. Detta avsnitt initierar att redogöra för de olika fredsdefinitionerna, för att därefter diskutera våld utanför det traditionella tankesättet kring begreppet. Skälet till att det redogörs för Galtungs fredsteori, grundar sig i att begreppet våld är relationellt (Galtung 1990), vilket diskuteras vidare nedan. Därefter kommer det ske en fördjupning i teorin kulturellt våld, då denna underbyggs av ett postkolonialt angreppssätt.

1.3.1. Negativ fred eller positiv fred

Enligt Galtung (1969) finns två olika typer av fredstillstånd. Det ena benämns som det negativa och det andra som det positiva. Den positiva freden kan förstås som det tillstånd som freds forskning bör sträva efter att främja, menar Galtung (Ibid.). Skillnaden på fredstillstånden menas ligga i avsaknaden av våld (Galtung 1969, 1971, 1990). När negativ fred existerar, råder en avsaknad av det direkta våldet, men att andra våldsformer, dvs. det strukturella och det kulturella våldet, är närvarande, vilka naturaliserar, (re)producerar och består av ojämlika/orättvisa förhållanden mellan människor. När däremot positiv fred råder är det en avsaknad av alla typer av våldsformer. När Galtung diskuterar våld, sträcker alltså definitionen sig utanför det traditionella sättet att se på våld (Galtung 1990).

1.3.2. Våld

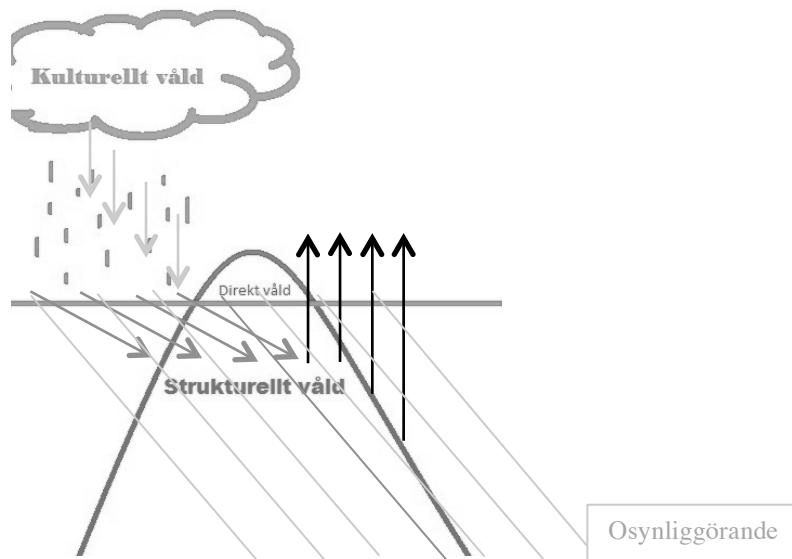
Liksom nämndes ovan finns, enligt Galtung, tre olika typer av våldsformer, det (1) kulturella (Galtung 1990), det (2) det strukturella och till sist det (3) direkta våldet (Galtung 1971). Att de står i en viss ordning här, ska vi återkomma till, men för att underlätta förståelsen av de olika begreppen, ska det nu ses närmre på den traditionella synen på våld, det (3) direkta våldet.

Det (3) direkta våldet handlar om det personella våld som gör en direkt skada. Vidare kan det förstås som det våld som sker i en direkt form, med en definierad våldsutövare som orsakar personellt våld, som orsakar direkt fysisk eller psykisk skada (Galtung 1969, 1971).

Nästa steg i våldsdefinitionen hamnar utanför det traditionella sättet i att förhålla sig till våld, vilket är det (2) strukturella våldet (Galtung 1969). Det strukturella är det våld som sker indirekt. Det innebär att det är våld som skadar, men är inte synligt på samma sätt som det direkta våldet. Den här typen av våld kan sägas vara innejslat och dolt i samhällsstrukturen (Galtung 1971). Det kan exempelvis handla om att människor har olika makt att förverkliga sig själva p.g.a. ett diskriminerande samhälle, som ständigt utgår från särskiljanden och kategoriseringar. Kategoriseringen i sig leder till att vissa upplevs eller menas ha ett naturligt eller givet rangordnat värde i relation till konstruerade andra. Det kan exempelvis visa sig genom att - beroende på var en individ bor, kortas eller förlängs livslängden anmärkningsvärt (jmf Gotsens et al 2013). Inom det strukturella våldets ramar finns inga tydligt definierade aktörer liksom det finns under en direkt våldsutövning (Galtung 1969, 1971).

Vad gäller det (1) kulturella våldet, kan detta beskrivas genom olika praktiker som kan få det strukturella och det direkta våldet att kännas som självklar ordning eller legitimt (Galtung 1990). Denna våldsform kan definieras som det symboliska, vilket kan exempelvis handla om religion, språk, symboler, nationalitet etc. (Ibid.) Detta innebär inte att nationalitet, religion eller att något annat av ovanstående exempel är våldsamma i sig själva, utan de blir våldsamma när de används i ett våldsamt syfte. Det kan exempelvis göras genom att använda religion för att definiera sig som själv som närmre gud än andra eller att använda nationalitet för att märka på skillnad när det kommer till människors värde och rättigheter (jmf Ibid).

Nu när de tre våldsformerna klagjorts kan det vara läge att vända ordningen för att återgå till den ursprungliga modellen av de tre våldsformerna, d.v.s. (1) kulturellt våld, (2) strukturellt våld och (3) direkt våld. Skälet till att de står i denna ordning är för att det gör legitimeringsprocessen av de olika våldsformerna mer förståelig:

Vad som ses i bilden ovan är inte bara att det kulturella våldet legitimerar det strukturella våldet, som i sin tur legitimerar det direkta våldet. Vad som också blir synligt är att det kulturella våldet också osynliggör det strukturella våldet. Vad som också åskådliggörs är att det strukturella våldet är mer omfattande än det direkta våldet - dvs. det våld som vi ser med blotta ögat. Medan en direkt våldshandling drabbar en viss person i ett visst sammanhang, genomsyrar det strukturella våldet samhället och dess sociala relationer (Galtung 1969, 1971).

Att främja positiv fred innebär därför en ständig strävan i att synliggöra för att sedan motarbeta diskursiva praktiker som ter sig kulturellt våldsamma (Galtung 1991). Det innebär att det finns möjlighet att "påverka vädret", vilket kan komma att leda till att vattnet som ter sig osynliggörande, rinner undan och att det strukturella våldet avnaturaliseras (Ibid.).

1.3.3. Postkolonialism

Denna teoribildning kan sägas ha vuxit fram ur poststrukturalismen, med grund i att denna kom att bl.a. bli en kritik mot denna världsåskådning. Inom postkolonialism menas det, i motsättning till poststrukturalismen, att världen de facto är präglad av ordning och att det är ordningen som måste synliggöras och motarbetas (Wikström 2007). Den ordning som det hänvisas till menas etablerats under kolonialtiden och lever kvar genom diskursiva praktiker, som naturaliserar och reproducerar koloniala ordningar (jmf exempelvis Brune 2004; Wikström 2007). I denna praktik har en vithetshegemoni intagit företrädet framför definierade andra att fastställa vad den konstruerade bilden av verkligheten ska innehålla för stoff (Ahmed 2011).

I det postkoloniala samhället reproduceras en genomgående obalans när det exempelvis kommer till makt och möjlighet, i relation till inflytande (Brune 2004). Vad gäller exempelvis den sociala konstruktionen om de andra kan denna handla om en sammankoppling mellan bilder med betydelser om vad det innebär att vara objektivt och kollektivt avvikande (Ahmed 2011). Vidare innebär detta att samhällsstrukturen genomsyras av särskiljande och kategoriseringar, då ”vi” konstruerats som norm, medan ”de andra” (re)produceras som kollektivt olika (Ahmed 2011; Wikström 2007).

Postkolonial teori är av värde att applicera i den svenska kontexten. Det beror dels på att Sverige i själva verket har en kolonialistisk historia där vita konstruerat sig som överlägsna gentemot konstruerade andra. Dessutom hade Sverige de facto under kolonialismen kolonier i Asien, Afrika och Sydamerika. Sverige och den svenska kontexten har därmed varit en del i produktionen, men också reproduktionen, av de diskurser som formades under kolonialtiden (Wikström 2001, 2007; Dahl 2011; Brune 2004).

I nästa underkapitel ska det redogöras för läsaren varför det är av betydelse att metodologiskt närma sig det kulturella våldet genom ett postkolonialt angreppsätt. Tanken här är att sammanställa en ny analytisk modell i hur kulturellt våld kan studeras.

1.4. Metod

Frågan är - hur vi kan göra för att se vädret, så att vi ser att det regnar och att det finns ett massivt berg under vattenytan dvs. hur kan våldsformerna synliggöras? I denna uppsats används kritisk diskursiv analys som metodologiskt verktyg för att främja medvetenhet kring olika diskursiva mönster inom media (jmf Richardsson 2007). För att göra detta, söker det utgå från ett annat perspektiv än det rådande, där analysfokus ligger vid (1) *vad* är det som uttrycks i dagstidningarna och (2) *hur* formas det som kommuniceras (Fairclough 1992)?

Vid användningen av kritisk diskursanalys kan det vara värdefullt att klarlägga att det finns särskilda grundpelare som måste tas med i beräkningarna vid bruk av denna metod. För det första finns det inga fasta ramar kring hur en diskursanalys ska utformas (Jørgensen et al 2000, Fairclough 1992; Richardsson 2007). Detta öppnar upp för att utforma en analysmodell som är anpassad efter den specifika kontexten, teorin och frågeställningen. För det andra måste det finnas förståelse för att teori och metod, som annars är två fält som särskiljs från varandra, är två

delar som i och med diskursanalysen sammanlänkas. Det innebär att metod och teori blir ömsesidigt beroende av varandra i utarbetning av den analytiska modellen (Fairclough 1992).

1.4.1. Postkolonialism som kritisk diskursanalys

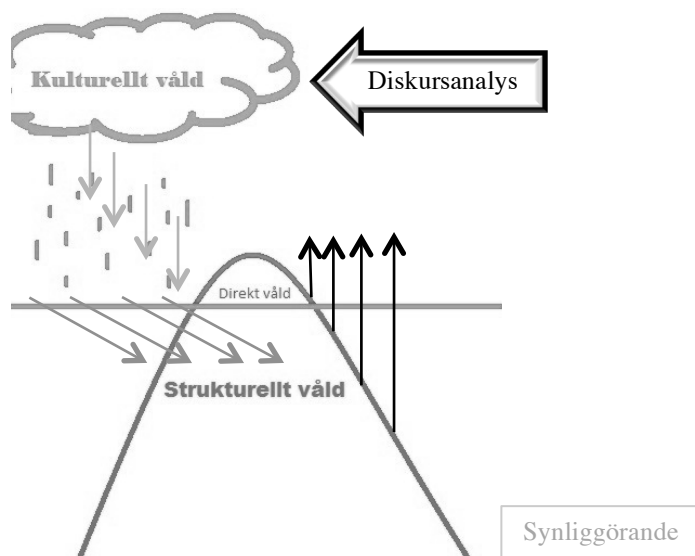
I relation till kritisk diskursanalys finns det en röd tråd i att det postkoloniala angreppssättet söker utmana rådande diskurser genom ett utgå från ett underifrånperspektiv, då det tas parti för de som utsätts våldsamma strukturer (jmf exempelvis Fairclough 1992; Brune 2004; Ahmed 2011). Det läggs därför fokus på att söka se vad som tog utrymme och hur det kom att formas, gällande migrationsrelaterade frågor med särskild fokus på invandring, kring riksdagsvalet 2014 i svensk dagspress (jmf Richardson 2007, kap 3). Liksom nämndes ovan kommer nedslag i den postkoloniala teoribildningen att användas som ett så väl teoretiskt men också metodologiskt angreppssätt för att fördjupa Galtungs (1990) teori kring kulturellt våld. Denna del har i stora drag inspirerats av den postkoloniala teoretikern Sara Ahmed (2011).

Ahmed (2011) tillför ett tankesätt som möjliggör identifiering och därmed också ett synliggörande av hur diskurser formas, samt hur dessa naturaliserar differentiering och ojämlika strukturer. Ahmeds diskussioner om skillnadsskapande diskursiva praktiker bidrar med ett teoretiskt, i kombination med ett metodologiskt, tillvägagångssätt med intention att synliggöra, för att analysera och problematisera produktionen och reproduktionen av det postkoloniala samhället (Dahl 2011; Ahmed 2011; jmf Robertson 2003).

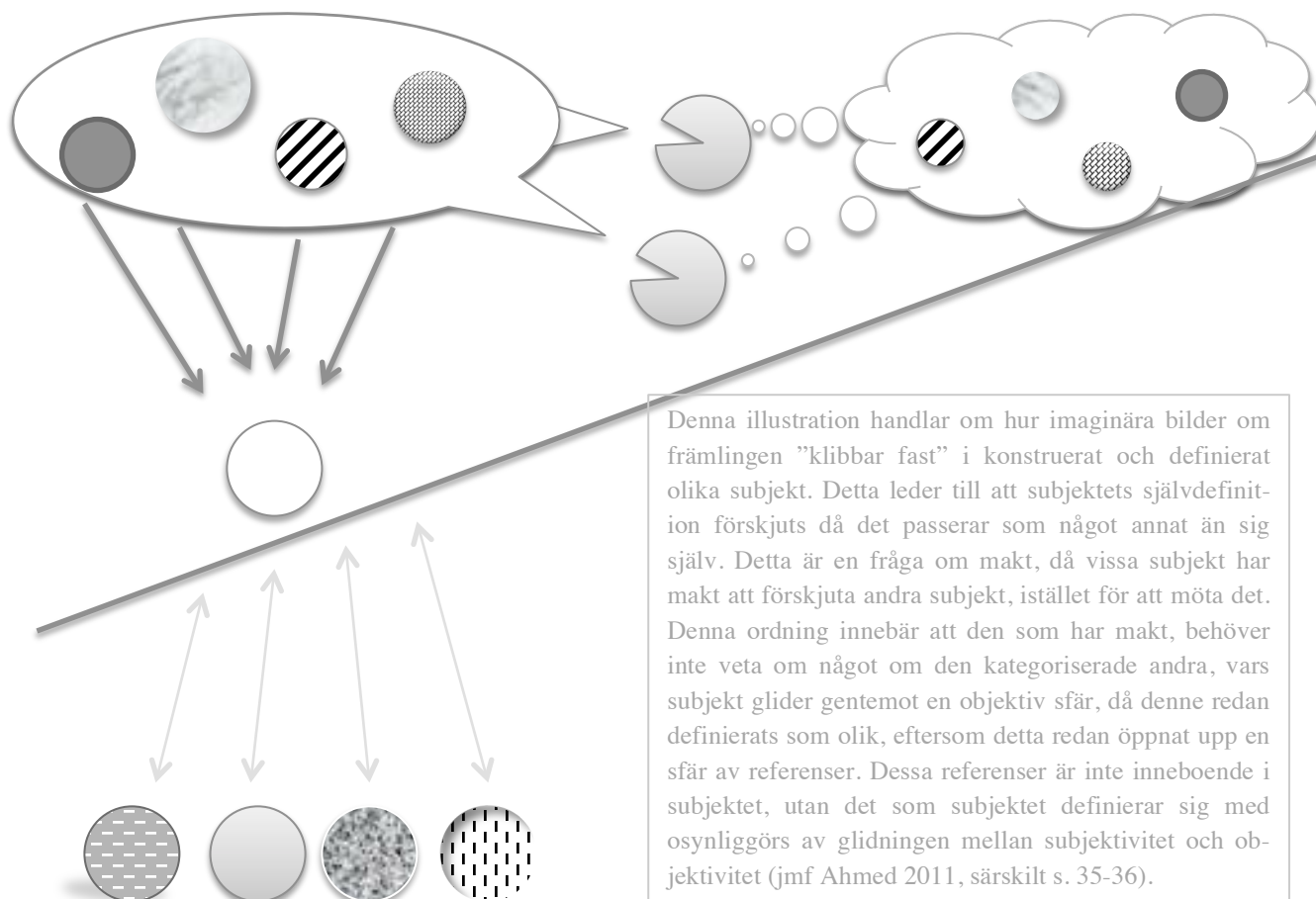
Diskurser är såväl formbara som föränderliga (jmf Fairclough 2002; Jørgensen et al 2000). Enbart för att någonting, så som en social ordning, betraktats vara ett naturligt förhållande eller fenomen, behöver det inte betyda att den kan avnaturaliseras genom att problematiseras. Konstruktionen av den andra (re)produceras, men förändras även genom diskursiva praktiker. Vid (re)produktion av det som definieras som annorlunda menar Ahmed (2011) att det sker en glidning mellan objektet och subjektet. Denna process sammanlänkar subjekt, genom det diskursiva, med föreställda bilder om vad det innebär att vara olik. Glidning mellan en sfär av bilder och subjekt framhäver objektet – den andra. Vidare menar Ahmed (2011) att glidningen går såväl i sidled mellan olika bilder och subjekt, men glidningen går också bakåt i historien. Det innebär att exempelvis en text, kan omöjligt vara en helt frikopplad objektiv produktion, utan texten är i sig ett resultat av föregående diskurser (jmf även Fairclough 1992, Richardsson 2007). Bilder kan exempelvis handla om olika föreställningar, symboler, ord etc. som konstrueras som repre-

sentativa för den som kategoriserats som olik, som exempelvis den konstruerade orienten (Ahmed 2011).

Genom (re)produktionen av skillnadsskapande diskursiva praktiker, det som också kan kallas det kulturella våldet eller förslagsvis det *diskursiva* våldet, upprätthålls också det strukturella våldet (jmf Galtung 1990 & Robertson 2003; Ahmed 2011). Att kvalitativt studera för att synliggöra hur den migrationspolitiska diskursen uttrycks är därav betydande. Detta görs genom att försöka synliggöra det som sägs, hur det sägs och samtidigt vad som också uteblir ur rapporteringen (Richardson 2007). Vidare innebär det att kritiskt studera narrativet i texten utifrån en problematiserande synvinkel (jmf Robertson 2003).

Hur media avbildar ett visst ämne i en dagstidning, kan upplevas som objektiv rapportering. Media har därav ett betydande företräde i att definiera verkligheten eftersom aktörer inom detta fält har möjlighet att välja ut vad som ska, och hur det ska, rapporteras tillbaka till läsarna (jmf Richardson 2007 & Brune 2004). För att kritiskt studera medias fokus på invandring kring valet 2014 fokuseras det på att studera de bilder - som Ahmed (2011) uttrycker det, hur de framställs och formas i dagstidningarna under denna tid. Syftet är att söka kvalitativt analysera vad det är för bilder som cirkulerar inom dagstidningarna, hur de "klibbar fast" i varandra och i vissa subjekt (Ahmed 2011). Uppsatsen strävar alltså efter att belysa hur den migrationspolitiska frågan avbildas, d.v.s. konstrueras, i dagstidningarna och **inte** hur de möjligen kan komma att påverka verkligheten (jmf Hennink et al 2011 & Robertson 2003; Jørgensen et al 2000, s. 11).

Uppsatsen fokuserar på media som fält, snarare än att ensidigt se till journalister. Det beror på att aktörer inom fältet, deras aktörskap, känslor, åsikter och verklighetsuppfattningar valts framför andras, samtidigt som de blir aktörer i fältets utformning och medproducenter av dess innehåll (jmf Jørgensen et al 2000, Bourdieu 1990, Richardson 2007 & Ahmed 2011).

1.4.3. Val av empiri

Med grund i att uppsatsen söker undersöka dagstidningars rapportering kring frågor gällande migration kring riksdagsvalet 2014, har fyra politiskt skilda tidningar valts ut. Urvalet består av Svenska Dagbladet - oberoende moderat, Dagens Nyheter - oberoende liberal, Aftonbladet - oberoende socialdemokratisk och Dagens ETC - radikalsocialistisk. SvD, DN och Aftonbladet delas ut dagligen, medan Dagens ETC delas ut fem gånger i veckan. SvD, DN och Dagens ETC är morgontidningar, medan Aftonbladet är en kvällstidning. Detta utgör en skillnad som är av betydelse.

delse att ha i åtanke. Skälet till att nämnda tidningar valts ut, grundar sig i att de har en relativt stor läsarkrets, samtidigt som deras politiska uppfattning avviker från varandra (jmf Richardsson 2007; Brune 2004). Detta ger en bredd och utökad representativitet för den nationella mediala diskursen. Skälet till att det enbart valts ut rikstäckande tidningar är för att de regionala och lokala tidningarna inte menas vara representativa för det nationella planet.

1.4.4. Avgränsning av empiri

För att undersöka hur diskursiva praktiker (re)produceras i media i relation till frågor om migration, med särskild fokus på invandring, avgränsades sökningen till sex nyckelbegrepp med migrationspolitisk koppling, vilket var (1) invandrare, (2) invandring, (3) migration, (4) flyktingar, (5) flykt och (6) integration (jmf Brune 2004 & Polite 2001). Dessa begrepp användes i sökningen i Mediarkivet med täthet kring valet 2014. Med täthet kring valet avses två månader före och efter riksdagsvalet (jmf Brune 2004, särskilt kap 3). Sökningen gav följande resultat gällande antalet sökträffar:

	14 Juli -	Augusti	September	Oktober	- 14 November
Aftonbladet	24	106	81	56	28
Dagens ETC	30	59	65	43	22
Dagens Nyheter	42	157	182	121	45
Svenska Dagbladet	44	152	164	115	63

I tabellen går det se att flest antal sökträffar var i augusti och september. Eftersom materialet blev omfattande, avgränsades det till en månad innan och en månad efter valet, dvs. den 14 augusti t.o.m. den 14 oktober (jmf exempelvis Helldén & Robertsson 1995, Robertsson 2003 & Brune 2004).

Där fanns artiklar som valdes bort eftersom de bedömdes falla utanför ämnet. Det kunde exempelvis vara olika typer av recensioner, artiklar om EU-migranter, USA:s utrikespolitik eller Mos Maiorum¹ (jmf Brune 2004, särskilt kap. 3). Skälet till att artiklar om exempelvis EU-migranter uteslöts, grundade sig dels i avgränsning, dels i att den specifika frågan verkade som en separerad politisk fråga i relation till människor som invandrar från icke europeiska länder.

¹ Council of the European Union; Joint Operations "Mos Maiorum"; 10 Juli 2014

1.4.5. Behandling av empiri

För att bearbeta materialet som samlats in, arbetades det fram induktiva kvalitativa koder utifrån det empiriska materialet. Att ta fram koder induktivt, kan sägas innebära att det tas fram ett kodsystem genom en genomläsning av materialet (Hennink et al 2011). Hennink et al (2011) menar att kvalitativ metod handlar om en cirkulär process, där författaren till studien går ”fram och tillbaka”. Att läsa igenom empirin gjorde det möjligt att ta fram kodsystäm, genom att uttyda återkommande teman i materialet som tolkades vara mer närvarande än andra. Detta skulle sedan lägga grund för den kvalitativa fördjupningen i empirin och vidare analys i hur rapporteringen avbildade verkligheten (jmf Robertsson 2003). De teman, eller koder som ansågs vara förekommande och dominerande i rapporteringen var (2.1.) Migration med utgång i SD, (2.2.) Kvantitet: som siffra och summa, (2.3.) Den humanitära stormakten – den svenska självbilden och (2.4.) Flyktingen.

1.4.6. Ståndpunkt i relation till studien

En tolkning av en text är beroende av avsändaren av texten, texten i sig själv och av textens mottagare (Jørgensen et al 2000). Detta gör innehållet i en tidning är både relationell och föränderlig (Richardsson 2007). Oavsett vilken roll som intagits i relation till exempelvis en text, dess budskap och vilket teoretiskt ramverk som brukas vid analysen av texten, finns det frågor kring subjektivitet och subjektiva val som inte går att undkomma (Ahmed 2011; Harding 2008; Fairclough 1992).

När det kommer till kritisk diskursanalys menar Jørgensen et al (2000) att studenten ska utgå från ett annat perspektiv än det rådande. Frågan här är – har jag legitimitet att utgå från ett underifrånperspektiv som inte är mitt egna? Kan inte det leda till att jag reproducerar ett förtryck genom att jag intar företräde att söka ange en diskurs (jmf Ahmed 2011)? Bemötandet av detta, befogade och betydande, argument som bl.a. Sara Ahmed (2011) ringar in, hämtas från Sandra Harding (2008) som menar att det är av betydelse att synliggöra förtryck även om inte författaren av studien personligen förtrycks av det, eftersom det annars finns en risk i strukturer upprätthålls istället för att synliggöras för att problematiseras.

Det kan vara av betydelse att denna uppsats läsare även har med sig att - frågan om skillnadsskapande praktiker, är en fråga som har engagerat mig under en längre tid, då jag arbetar på olika sätt för att synliggöra för att motarbeta socialt konstruerade barriärer genom att alltid utgå från subjekt. Detta är något som väglett mig i mitt intresse för ett normkritiskt förhållningssätt i

mitt ideella engagemang i verksamhet riktad mot ensamkommande barn och unga, tidigare författad uppsats om produktionen av den nyanlända eleven (Pelin 2015), mitt arbete för barns lika värde inom en barnrättsorganisation samt mitt ideella engagemang i fredsfrämjande ungdomsorganisation, vars syfte är att överbrygga, synliggöra för att motarbeta samhälleligt socialt producerade gränser. I val av uppsatsämne, har jag styrts av mina induktiva ståndpunkter (jmf Hennink 2011). Eftersom uppsatsen, genom det postkoloniala förhållningssättet, motsätter sig föreställningen om objektivitet, kan denna uppsats snarare läsas som en förståelse av verkligheten istället för en objektiv förståelse av verkligheten, då objektivitet förstås i sammanhanget som en omöjlighet (Ahmed 2000, 2011; Harding 2011; Fairclough 1992 m.fl.).

2. Migration i media – riksdagsvalet 2014

I denna del görs fyra nedslag i de olika teman som var återkommande i media för vidare kritisk-analys utifrån ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt. Analysen kommer behandla (2.1.) Migration med utgång i SD (2.2.), Kvantitet: som siffra och summa, (2.3.) Den humanitära stormakten – den svenska självbilden, för att till sist beröra det tema som tog, i relation till de andra temana, ett marginellt utrymme vilket är (2.4.) Flyktingen.

2.1. Migration med utgång i SD

Vad som tog utrymme i dagstidningarna innan och efter riksdagsvalet 2014, gällande frågan om migration kom att skilja sig. Innan riksdagsvalet 2014, mellan den 14 augusti och den 14 september, beskrevs ofta migrationsfrågan med någon typ av relation till det högerpopulistiska partiet Sverigedemokraterna (jmf Mattsson 2010). Före valet fokuserades diskussionerna vid dels hur det kunde göras motstånd gentemot SD, dels hur SD hade fel och dels hur SD hade rätt gällande frågan om invandring. I tidningarna verkade det som att SD hade ett visst ägarskap över frågan om migration inför det kommande valet. Parallellt med att detta tog plats i dagstidningarna rapporterades det om Kristdemokraternas Ungdomsförbunds ordförandes uttalade, som handlade om att den migrationspolitiska agendan var orimlig och behövde diskuteras. Det rapporterades och diskuterades även kring Moderaternas ordförandes uttalande om hur svenska folket skulle öppna sina hjärtan gentemot människor som var på flykt runt om i världen. I tidningarna spekulerades det, då en del menade att den här typen av uttalanden skulle vara till fördel för Sverigedemokraterna och partiets relation till migrationsfrågan, medan en annan del hävdade att talen var missvisande. Strax efter sommartalen började det dyka upp uppslag i tidningarna som diskuterade om invandring var ett hot mot välfärden eller inte:

INVANDRING SOM HOT Sverigedemokraternas ledare Jimmie Åkesson pekar åter på invandrarna som ett hot mot välfärden. Men den här gången anger han ännu en orsak till att äldre svälter – att thaimat serveras på äldreboenden. Debatten om invandring har ändrat karaktär sedan Moderatledaren och statsministern Fredrik Reinfeldt i sitt sommartal tog upp kostnaderna för asylsökande.

Journalist; Svenska Dagbladet; nyheter 2014-09-05

Klimatet i dagstidningarna verkade hårdna. Samtidigt som migrationsfrågan talades om som ett hot eller en kostnad fanns också en frustration kring de politiska uttalandena, vilket ledde till att de också tillbakavisades. Detta är ett exempel, då debattören tycks försöka flytta fokus från flyktingar till andra omkostnader:

Jag menar verkligen inte att man ska underskatta högerextremism, rasism och främlingsfientlighet eller SD:s betydelse för att normalisera dessa företeelser. Men vi måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Ändå blir jag inte glad. Moderaternas utspel ger en djupt obehaglig bismak. Någoting är väldigt fel. [...] Varför skylla på flyktingarna? Varför inte på de nya JAS-beställningarna, eller på Nuonaffären? Varför inte peka på att alliansen har minskat intäkterna till offentlig sektor med hela 140 miljarder per år? Och att av de skattepengar som finns kvar till skola, vård och omsorg går en stor del till vinster åt riskkapitalbolag. Eller varför inte peka på att pengarna till flyktingmottagandet försvinner till storvinster för privatägda flyktingboenden?

Barnläkare; Dagens Nyheter; general 2014-09-01

SD hade, till synes, flutit samman med migrationsfrågan, eftersom så fort den kom på tal, nämndes SD i förbifarten. Det verkade som att det skedde en konstant glidning mellan SD och den migrationspolitiska frågan. Oavsett vad sakfrågan gällde, refererades det på något sätt till SD:s förhållningssätt gällande invandring (jmf Ahmed 2011).

Inför valet belyste tidningarna frågan om hur invandring var ett hot eller inte mot välfärden, i relation till hur Sverigedemokraterna var realister eller rasister. Det som diskuterades, exempelvis människor på flykt eller som har kommit för att söka skydd, var frikopplade från denna diskussion. Diskussionerna var uteslutande mellan politiker, journalister, samhällsvetenskapliga forskare, några kändisar av olika slag och involverade även någon läkare och psykolog. I denna diskussion verkade det vara ett visst antal bilder som cirkulerade (jmf Ibid.). Migrationsfrågan diskuterades i relation till om det var ett hot eller inte ett hot, vilket betyder att det var själva hotbilden som tycktes styra dagstidningarnas ramar och stoff.

Oro är en stark drivkraft för väljare. Vilka samhällsproblem vi oroar oss för är en ganska god indikator för vilket parti vi röstar på. Mest oroliga är Sverigedemokraternas väljare.

Journalist; Svenska Dagbladet; idag 2014-09-10

Ahmed (2011) diskuterar just hur bilder är något som cirkulerar, vilket innebär att de vare sig är

fasta eller oföränderliga. Bilderna kan vara imaginära, vilket innebär att de inte behöver vara representativa för de subjekt som de sammanlänkas med, men att de tas för att vara representativa av de som (re)producerat dem som detta. De imaginära bilderna om den andre reproduceras genom rädsla, vilket leder till att subjekt med makt låter andra subjekt passera. Det sker genom en förskjutning, då subjekt förskjuter sig det som de menar sig inte vara, som exempelvis befästa som ett diskutabelt hot mot välfärden, till det subjekt som kategoriserats som olik. När det sker en glidning mellan objektet och subjektet, kan det subjekt som definierats som olik, passera genom att relateras till en samling av bilder som producerats och ter sig som en objektiv sfär som klibbar fast i subjektet, men som egentligen inte karaktäriserar subjektet (se bild s. 11). Det kan exempelvis handla om vad som relateras till ett namn, ett utseende, ett ord, en färg, en könsidentitet, en symbol eller annat som glider samman till en sfär av bilder (Ahmed 2000). Bilderna reproduceras genom rädsla, vilket upprätthåller distans mellan subjekt, genom den glidning som sker mellan det kategoriserade olika subjektet och den objektiva föreställningen om den andre (Ahmed 2011). Liksom i det här fallet talas det om en objektivt konstruerad grupp, där subjekt i denna grupp inte ges utrymme att träda fram. Detta gör att det talas *om* de andra, om vad de orsakar eller inte orsakar, istället för att tala *med*. Detta tycks upprätthålla en distans mellan de subjekt som tar plats och sätter ramarna för diskussionen (konstruerade vi:et) i relation till de subjekt som det talas om (konstruerade den andra) (Ibid.).

2.1.1. Utgångspunktens omvandling

Efter valet 2014 vände dagstidningarnas intresse till att ställa sig frågan, hur kunde det högerpopulistiska partiet få 13 % av rösterna (jmf Mattson 2010)? Frågan kring hur Sverigedemokraterna kunde få så pass många röster kopplades till politiska diskussioner om migration. Tidningarnas intresse för fenomenet, öppnade upp en arena som innan varit minimal i dagstidningarna och enbart fått fokus genom privatpersoner i forum, som exempelvis ”Inkorgen”; ”Inlägg på Facebook”, etc. Dagstidningarnas fokus började ändra karaktär då det nu började riktas till de som röstat på SD.

Enligt Anders Sannerstedt [statsvetare vid Lunds Universitet] oroar sig Sverigedemokraternas väljare generellt inte för jobben eller ekonomin i första hand. Invandringsmotståndet är den allra viktigaste frågan och den kopplas i sin tur till en rad andra frågor.

Journalist; Dagens ETC; general 2014-09-17

Valresultaten ledde till att reportrar från de olika dagstidningarna begav sig till de områden där SD hade fått ett utökat stöd av väljarna. Genom intervjuer ställdes frågor till de som hade röstat på SD, vilket ledde till att många av partiets sympatisörer fick utrymme att yttra sina åsikter och föreställningar om verkligheten.

En invånare i Hörby som tycker det är "jättebra" att SD blivit näst största parti är 38-åriga Susanne Persson, född och uppvuxen i kommunen. - Invandrarna som kommer hit får ju gott om pengar medan vi svenskar får kämpa för att få ett bra liv, säger Susanne Persson.

Journalist; Svenska Dagbladet; general 2014-09-16

Aftonbladet, startade upp en artikelserie vid namn På Hemmaplan som handlade om partiets väljare, medan de andra tidningarna hade sporadiska men återkommande inslag om väljarna. Rapportering var omfattande vilket föranledda att SD:s väljare hade ett inflytande i den mediala avbildningen av den migrationspolitiska frågan. Att reportagen öppnade upp för partiets sympatisörer att ta plats, var något som kritiskt diskuterades i tidningarna i form av debattinlägg, på kultursidor, i rapporteringen, med frågor om fenomenet handlade om en form av klassmotsättning, rädsla eller rasism.

Det talades *om* de som röstade på SD, men det talades också *med* de som röstade på partiet. För att främja positiv fred, menar Galtung (2010) att det är av essentiell betydelse att låta samtliga involverade höras. Det uppstod en typ av snedfördelning i makt, då det talades *om* de som berördes direkt av den migrationspolitiska diskursen, däremot inte *med*. De förblev istället ett objekt, som diskuterades i relation till bilder som exempelvis - hot mot välfärden eller verktyg för att positionera och uttrycka klassförakt. Av alla artiklar som ingick i studien fanns det enbart ett reportage som frågade en person, som hade för fem år sedan vid reportaget anlämt till som ensamkommande, möjligen med agendan att få in perspektiv från subjekt som utsattes eller som kunde varit utsatt för den migrationspolitiska diskurs som var rådande.

Nu står 20-åriga His Nur på sin favoritplats i Filipstad, nere vid Skillerälven, och funderar på Sverigedemokraternas framgångar. 15 år var han när han kom till Sverige, ensam. Han drar i sin svenska landslagströja. Säger:

- Sverige är mitt land. Filipstad är min stad. Jag tänker bo kvar. [...]

Journalist; Dagens Nyheter; nyheter 2014-09-16

Det som skiljer reportaget med His Nur i relation till de andra reportagen som gjordes under denna tid var att journalisten inte lät honom uttala sig i reportaget om valet, utan enbart att han funderar på det. Hans kropp och kläder användes som symboler för hans känsla, i kombination med den enstaka mening som kom i uttryck i reportaget, dvs. - *Sverige är mitt land, Filipstad är min stad. Jag tänker bo kvar här*. Därefter tog berättelsen om His Nur slut, för att fokusera på 68-åriga Gisela Nyqvist som kom till Sverige som 16 åring, men som vid dagen för intervjun var stolt partimedlem över SDs framgångar. De som det talades om, blev fortsatt distanserade ur debatten som objekt. Tidningarna ville förstå de invånarna som hade röstat på det högerpopulistiska partiet och hur de reflekterade kring frågan om migration. De som det däremot talades om, fick inte möjlighet att framträda som subjekt då de fick möjlighet att definiera sig själva, sina känslor, åsikter och verklighetsuppfattningar i relation till valresultatet. Den gång då detta faktiskt skedde, då His Nur belystes av en journalist, tycktes han ha hamnat i ett nytt politiskt rum. När han gjorde detta verkade det som att han trädde in i ett rum av vithet eller svenskhet (jmf Ahmed 2011 & Mattson 2010). Journalisten lät His Nur som subjekt passera för att istället låta en glidning till nationella symboler ta plats, då han tog på sig den svenska landslagströjan och sa, det här är mitt land (jmf Brune 2004). Det tycktes bli en fråga om tillhörighet, men reproducerade egentligen en distans till subjektet. Rädslan, hävdar Ahmed, leder till att objekt möts och inte subjekt. Reproduktionen av objektiva sfären av bilder blev representanter medan subjektet försköts. När det sker en glidning mellan subjekt och föreställningar om den andre, får subjekt passera som objekt och inte som sig själva. Reportaget verkade syfta till att visa på His Nurs tillhörighet och solidaritet gentemot den svenska nationen, men det orsakade upprätthållandet av en distans till hans subjekt. His Nur framställdes som relativt okänd, när hans subjekt osynliggjordes i symboliska bilder om nationella gränsdragningar, medan Gisela Nyqvists subjekt fick träda fram och ta plats (jmf Ahmed 2011).

Vad som var påfallande i dagstidningarnas rapportering kring den politiska diskussionen i relation till migration var att SD:s politik och partiets sympatisörers åsikter, känslor och verklighetsuppfattningar som satte ramarna för vilka bilder som skulle cirkulera i dagstidningarna (jmf Ibid.). Detta tyder på ett maktförhållande, där vissa verkade ha ett förgivettaget företräde framför andra att diskutera och sätta ramarna för den migrationspolitiska diskussionens innehåll. De som det talades om, dvs. exempelvis människor som har kommit till Sverige för att söka skydd och berördes direkt av de migrationspolitiska diskussionerna, fick inte ta plats och redogöra för sina

åsikter, känslor och verklighetsuppfattningar. Detta gör att de som det talas om, förblev objektivt olika andra, samtidigt som möda lades vid att subjektivt försöka förstå individer som sympatiserade gentemot det parti, vars agenda var till de konstruerade andras nackdel (jmf Mattson 2010, Brune 2004 & Ahmed 2011).

2.2. Kvantitet: som siffra och summa

Frågan om migration till Sverige idag har en betydande koppling till människor som befinner sig på flykt från krig, svält, fattigdom eller andra humanitära katastrofer (jmf Brune 2004). De världsomspännande humanitära kriser som pågick under valet var närvarande i medias rapportering. I de tidningar som ingår i denna studie rapporterades och diskuterades intensivt om hur Sverige var skyldiga eller inte att hålla gränserna öppna för flyktingar som var i rörelse för att söka skydd. I relation till den migrationspolitiska diskursen kan det därför vara av betydelse att söka se närmre på hur media återberättade kriserna i sin rapportering, då de var ytterst påtagliga i rapporteringen (jmf Brune 2001). Kring valet skulle detta kunna bedömas som ett exempel av nyhetsrapportering (jmf Robertson 2003):

Varannan syrier är nu på flykt. Tre miljoner människor har lämnat landet. De flesta befinner sig i grannländerna Libanon, Jordanien och Turkiet. Syriska familjer flyr tillsammans med sina barn i hopp om att finna tryggare platser.

Journalist; Aftonbladet general; 2014-09-24

Rapporteringen och diskussionerna i dagstidningarna rörde dock inte uteslutande konflikten i Syrien, utan det togs även in världsdelar i rapporteringen (jmf Brune 2001, 2000). I rapporteringen gick ofta även att utläsa hur de som flydde var på väg någonstans och hur antalet rörde sig över gränser för att komma till Europa (jmf Brune 2004).

Strömmen av migranter och flyktingar som flyr fattigdom, krig eller kaos i Afrika och Mellanöstern ser inte ut att avta. Många av migrantfartygen är på väg till Italien. Enligt den internationella flyktingorganisationen IOM har minst 140000 personer "olagligt" tagit sig in i Europa hittills i år.

Journalist; Dagens Nyheter; general 2014-09-26

I rapporteringen kring humanitära kriser cirkulerade vissa bilder. Bilderna som framträder i rapporteringen tycks ha sammansmälts med varandra vilket tycks framhäva en dynamisk samling av bilder (Ahmed 2011, Brune 2004). För att ta det citat som exempel, då det rapporterades om en ström som är på väg till ett vi som är innanför en viss gräns. Denna ström, som exempelvis Da-

gens Nyheter framställer menar de vara ett tillstånd som de åsyftar inte kommer avta, utan siffran kommer fortsätta ticka uppåt vilket beror på, enligt den prognos de tagit del av, att antalet människor kommer fortsätta att illegalt strömma in i Europa, med grund i det kaos som menas råda. Vad som händer i denna glidning mellan de olika bilderna, är att subjekt dvs. den enskilda flyktingen sammanlänkas med bilder som (1) fattigdom, konflikt och kaos (2) ett subjektbefriat högt antal och att (3) förflyttning av antalet i benämningen - strömmar över gränserna, (4) som är illegala (jmf Ahmed 2011 & Robertsson 2003). Mot Europa, Sverige, vi:et, är ett stort antal andra på väg. Ordet strömmar relaterar till ord som att någonting forsar eller väller in/över. Ord som strömma tenderar till att skapa en känsla av att vi blir överväldigat med ett högt tryck av ett subjektlost och kvantitativt andra (jmf Brune 2004 & Ahmed 2011). Det vi vet om de andra är att de rör sig mot oss för att de vill undkomma kaos, fattigdom och konflikt. Det handlar om, som Brune (2004) skriver - ett avhumaniserat objekt. Det vi mer vet om objektet är att det agerar utanför de lagar som är rådande. Den här typen av reportage tycks (re)producera en distans mellan det subjekt som förskjuter sig andra subjekt genom att sammanlänka de dels med kaos, dels med varandra som subjekt, dels med bilder så som antal i relation till strömmar och dels illegalitet. Här (re)produceras en skiljelinje mellan ett vi och ett konstruerat andra (jmf Ahmed 2011, Robertson 2003 & Brune 2004). Människor som subjekt reduceras här till siffror och kvantitativa mått vilket leder till en avidentifiering och därmed distans (jmf Brune 2000, s. 12, 2004). Den här typen av rapportering var påtaglig under riksdagsvalet 2014, då det rapporterades om kriser på olika nivåer och olika platser.

En båt med omkring 200 afrikanska flyktingar har sjunkit vid Libyens kust. Många av flyktingarna har drunknat och endast ett 30-tal människoliv uppges ha räddats.

Journalist; Svenska Dagbladet; general 2014-09-16

Reportaget tycks framställa kroppar som skiljer sig från vi:ets (jmf Brune 2004, s. 347). Det som uttalas ovan är att 200 afrikaner har drunknat. De som har drunknat har genom glidning mellan varandras subjekt och även dels en hel världsdela, framställts med en annanhet som tycks märkas med skillnad i relation till vi:et, dvs. konstruerade svenskar, européer (jmf Brune 2004). Det kvantitativa i rapporteringen påverkar läsarens närhet till de som texten handlar om, dvs. de som drunknade i havet. Med att ensidigt hänvisa till kvantitet och (re)producerad annanhet leder till att textens närhet till subjekten avgränsas vid objektets konstruktion (jmf Ahmed 2011).

Ovan har flyktingar diskuterats i form av antal, siffror och kvantitet i relation till annanhet, illegalitet och kaos. I nästa underkapitel ska denna rapportering sättas in i debatten, för att analysera vad som hände när frågan diskuterades mellan olika aktörer kring riksdagsvalet 2014.

2.3. Den humanitära stormakten – den svenska självbilden

Europa och därmed även Sverige har, liksom många andra länder, även utanför Europa, kommit att bli aktörer i bemötandet och mottagandet av flyktingar. I debatter som tog plats i tidningarna framställdes Sverige runt valet ofta som en mer framstående aktör vad gäller solidaritet och generositet (jmf Brune 2004, kap. 20). I det mediala fältet under denna tid bedömdes detta genom bl.a. jämförelse mellan EU-länder som verkade fungera som en stående måttstock i diskussioner gällande skälighet i relation till antalet flyktingar som skulle tas emot.

Sex av de 28 EU-länderna tar emot nästan 80 procent av de flyktingar som kommer till EU. Sverige tar emot flest asylsökande per capita, och det land som kommer näst tar emot mindre än hälften så många. Tolv EU-länder tar emot mindre än en tjugondel av vad Sverige tar emot per capita.

Jan Björklund, Erik Ullenhag, Birgitta Ohlsson & Cecilia Malmström (FP); Aftonbladet; debatt 2014-08-28

Utifrån citatet ovan inges bilden av att Sverige var den stat som tog emot ett högt antal, av de som flydde under tiden vid valet. Vidare menade debattörerna på att de andra länderna tog emot för få flyktingar i jämförelse med Sverige. Informationsflödet och diskussionerna som valdes ut, gavs utrymme och cirkulerade dagstidningarna, om hur det kvantitativa antalet människor befann sig under flykt och människor kvantitativt strömmade över gränser runt omkring i världen, var ett område som under riksdagsvalet diskuterades på flera olika plan, utifrån olika typer ståndpunkter. Vad som var i fokus för denna diskussion var vad de konstruerade andra kostade det konstruerade vi:et i relation till hur stort antal de andra var (jmf Lodenius & Wingborg 2001). I dagstidningarna lämnades utrymme till vissa som ansågs eller ansåg sig själva ha företräde framför andra att överlägga om det var en (o)möjlighet eller en skyldighet för Sverige att hantera mängden med människor. Osämjorna som tog plats i dagbladen var omfattande och bemöttes från två olika håll, som skulle kunna liknas vid två motpoler (jmf Brune 2004, del I). Den ena polen ansåg att det var givet att Sverige skulle ta emot flyktingar medan den andra polen uttryckte sitt motstånd. Här handlade det dels om en strid kring vem som besatt kunskapen inom det mediala fältet att tala om vad som var sant eller falskt, vad som var rätt eller fel, skäligt eller

oskäligt (jmf strid och fält, Bourdieu 1990).

"Sverige vet inte vad invandringen kostar", skrev jag, i Svenska Dagbladet onsdagen den 24 september. Anledningen var bristfällig statistik. Mina kritiker svarade att jag hade fel, den svenska statistiken är helt ok. Jag ger dem rätt i detta samtidigt som jag konstaterar att problemet är större än jag antog. Svenska forskare saknar inte statistik men de saknar integritet och mod.

Elin Ørjasæter norsk ekonom; Svenska Dagbladet; brännpunkt 2014-10-01

Detta var en diskussion som var uteslutande mellan tjänstemän, politiker, forskare och journalister. Vad gäller detta specifika inlägg, men också den här typen av argument, bemöttes de med kritik från olika debattörer, med att argumentera om att Sverige borde upprätthålla det som konstruerats och definierats, av bl.a. debattörerna, som en solidarisk flyktingpolitik:

Nu är fler människor på flykt än sedan andra världskriget. Många klagar över att det kommer för många hit, samtidigt som Turkiet senaste helgen fick ta emot fler flyktingar än vad Sverige gör på flera år. Sverige bör fortsätta med en solidarisk flyktingpolitik [...]

Anders Bergström vice VD och chef för Ekonomiska reformer, Fores; Svenska Dagbladet; brännpunkt 2014-09-26

Frågorna som lyftes i dagstidningarna verkade inte handla om hur Sverige kunde komma att stödja de som flyr, utan det handlade mer om hur solidariskt vi:et skulle vara eller hur dyrt det skulle bli för Sverige. Migrationsfrågan frikopplades på så sätt från flyktingarnas behov, möjligheter m.m. till att bli en fråga om (o)rimlighet, (o)skälighet, antal och kostnad. Det uppstod en slags ordning, gentemot de som söker sig till Sverige för att skyddas. Inom fältet distanserades diskussionerna från subjekten - människor som faktiskt var på flykt, vilkas subjekt undångömdes i siffror och begrepp som fokuserades på den svenska självbilden. Genom debatten konstruerades Sverige som (för) solidariskt, vilket också verkade producera en överlägsenhet mot de som Sverige menades skydda, liksom att säga – vi gör det för att vi är solidariska, istället att se till subjekts lika rättigheter och värde (jmf Ahmed 2011 & Brune 2001).

För att ta frågan ännu ett steg öppnades det även upp för diskussioner om hur mängden flyktingar kunde ses lönsamt för Sverige som nation. De som angrep diskussionen från detta perspektiv menade alltså att frågan om Sverige skulle vara öppet eller inte, handlade om hur vida det siffermässiga antalet människor fungerade eller kunde fungera som en arbetskraft och menades på så sätt kunna dra sitt strå till stacken (jmf Lodenius & Winborg 2001).

Sverige ska fortsätta vara ett öppet och tolerant land. Vi har valt att vara ett solidariskt och generöst land. Vi har låtit människor som flyr från krig, förföljelse och katastrofer få komma till Sverige för att få en fristad och för att få bygga sin framtid hos och tillsammans med oss. Öppenheten har byggt vårt välstånd och våra framgångar. I dag går 750 000 utrikes födda svenskar till jobbet. 180 000 av dem har kommit in på svensk arbetsmarknad sedan 2006. Fler händer i vården och fler lärare på våra skolor möjliggörs genom deras arbete och skattepengar. Tre av tio läkare, var fjärde tandläkare och var fjärde universitetslärare är utrikes född.

Kent Persson partisekreterare, Moderaterna; Dagens Nyheter; debatt 2014-10-05

Även om Sverige benämns som ett öppet och tolerant land med generös och solidarisk flyktingpolitik, verkade diskussionen glida från subjekts behov av skydd för att istället handla vad vi:et kunde tjäna eller förlora på de konstruerade andra. Vi:et glider samman med solidaritet och generositet gentemot de andra, medan de andra glider samman med underordnad då de diskuteras som förlust eller vinst för vi:et, som vi tar emot för att vi:et är (för) solidariska (jmf Ahmed 2011). Vi:ets behov tycks sätta ramarna för det som diskuteras. Oavsett om kvantiteten flyktingar sammanlänkas med kostsamma eller om mottagandet av flyktingar kan komma att ge en god avkastning, definieras Sverige som storsint gentemot de som flyr (jmf Lodenius & Winborg 2001).

NU FÅR DET vara slut med SD:s påstående att invandringen skulle kosta pengar. Ett minskat befolkningsunderlag skulle vara katastrofalt för Sveriges ekonomiska utveckling.

Kick Leijnse (V); Dagens ETC; general 2014-08-27

Oberoende av mängdens situation, behov, utsatthet, öde, drivkraft, eller potential reducerades frågan till att se till det kvantitativa antalet i vilket diskuterades som en vinst eller förlust gentemot vi:et.

Genom att öppna upp utrymme till den här typen av resonemang i dagtidningarna, utan att behandla dem från ett kritiskt perspektiv synliggörs att det reproduktivt sker en glidning mellan olika bilder och det socialt konstruerade andra subjektet. Den som kategoriseras olik, kategoriseras av vi:et - som verkar som aktiva subjekt, som förskjuter andra subjekt. Detta leder till att de andra fasthålls i passivitet i samband med att de framställs som subjektbefriade kvantiteter som inte ges utrymme att framträda (jmf Brune 2004). De som definieras falla in i ramen för annanhet, suddas ut, osynliggörs och underlägsnas i kvantitativa mått, vilket gör att de inte blir

aktiva subjekt som får bidra till att forma det som tas i uttryck i tidningarna. Detta upprätthåller en balans gällande såväl makt som inflytande (jmf Galtung 2010; Ahmed 2011). Diskussionen om kvantitet i relation till kostnad är möjligen av betydelse, men det är viktigt att söka ha i åtanke vad som uttrycks i relation till siffrorna och även hur rapportering samt diskussionerna om antalet kommer till uttryck. Här har tidningarna makt i att sälla, ge utrymme och bedöma relevans (Brune 2004; Richardson 2007).

Ovan har diskussionen om flyktingar i relation till omkostnad, avkastning och kvantitet belysts. I nästa underkapitel analyseras framträdandet av flyktingen i dagstidningarna, för att se hur de, som det talas om, framställs och om detta jämnar ut eller spär på maktförhållandena i relation till den mediala diskursen kring migrationsrelaterade frågor.

2.4. Flyktingen

I detta underkapitel strävas det efter att synliggöra men också problematisera (re)konstruktionen av flyktingen i dagstidningarna kring riksdagsvalet. Hur bilden av flyktingen konstrueras inom media under riksdagsvalet är av betydelse att lyfta i sammanhanget för att se hur dagspress lämnade utrymme till de som det annars talades om i den migrationspolitiska debatten, men som inte vanligen fick utrymme att uttrycka sig. Att försöka synliggöra de som flyr och de som kommer till Sverige för att söka skydd och ge dem ett ansikte istället för ett nummer, kan bidra till ett närmande eller en fortsatt reproduktion av distans gentemot de konstruerade andra (jmf Brune 2004).

Först av allt, fanns det ytterst få tidningar vars orientering utgick från personer som hade erfarenheter av flykt och berördes eller kunde komma att beröras direkt av den migrationspolitiska diskursen. Efter att ha studerat de artiklar som handlade om flyktingar som skulle ge subjektet möjligheten till att självdefinition, återfanns igenkännande mönster då journalister tycks ha ingått sina uppdrag med induktiva ramar kring hur den andras subjekt och berättelser skulle definieras och karaktäriseras (jmf Hennink 2011). Nedan genomförs en fördjupning i ett antal utdrag, då det dels diskuteras vad i berättelserna som blev synligt i relation till att lyfta vad som uteblev genom reportagets utformning (jmf Richardsson 2007). För att belysa vad i dagstidningarna utelämnade utgår reflektionerna till viss del från författarens eget engagemang, arbete och möte med nyanlända barn och unga.

22-årige Najib Albakar kom hit för tre månader sedan. Flykten från Syrien gick genom Libanon, Egypten och Libyen - han satt i en överlastad liten båt på Medelhavet i fem dagar innan Italiens kust dök upp. Kompisen Mohammed Falyon från Aleppo i Syrien klarade sin färd med nöd och näppe - 250 av de som befann sig i hans båt dog när den kapsejsade utanför Lampedusa. Mohammeds bror klarade sig också, men är utplacerad i Stockholm och har inte råd att åka ner och hälsa på i Hammenhög.

Journalist; Svenska Dagbladet 2014-09-29

Najib, som artikeln handlar om, framträder som subjekt ur den siffran av människor sammankopplas med honom. Najib befann sig på en av de båtar som skulle ta flyktingar över medelhavet men som inte skulle nå land. I artikeln och i utdraget ovan framställs Najib som en person som precis eller knappt överlevde dagen för katastrofen. Därefter tar läsaren artikeln till nutid, om de överlevande bröderna som inte har råd att hälsa på varandra. Narrativet fokuseras vid att sammanlänka Najib med utsatthet och resurssvagheter (jmf Robertson 2003). Najib som subjekt distanseras genom en glidning till bilder som möjligen inte definierar honom som subjekt, men genom artikeln är detta vad vi ser av Najib och därmed blir bilderna representativa (jmf Ahmed 2011). Artikeln utesluter att fokusera på att fokusera på Najib och hans bror som aktiva subjekt som handlat, agerat, kämpat, tyckt, känt och upplevt (jmf Brune 2004). En annan artikel som återfanns under denna begränsade tid, handlar om barn som leker trots att de fötts i en konfliktzon.

GLÄDJEN FINNS KVAR I Syrien föds barn in i krigets kaos, ser sina drömmar krossas av terrorgruppen IS och tvingas leva med dödsfruktan och förlorat framtidshopp. Men livet går också vidare. SvD har träffat barn som lekte och kiknar av skratt mitt i infernot.

Journalist; Svenska Dagbladet; Världen 2014-10-06

I artikeln fastställs att barnen lever med dödsfruktan i ett inferno, samtidigt som att barnen leker och skrattar, trots det kaos, som barnen menas vara i. Vidare definierar journalisten att barnen får sina drömmar krossade och har inget framtidshopp. Barnens situation karaktäriseras som omöjlig, hopplös och att det inte finns någon framtid för barnen. I relation till detta framställs barnens lek som ett fenomen som sker trots deras förlorade framtidshopp. Mellan barnen, som subjekt, som framkommer i artikeln, tycks det ske en glidning och även till bilder som tycks vara journalistens induktiva (jmf Hennink 2011), som verkar sätta ramarna för reportaget. Bilderna tycks bestå av begrepp som öppnar upp för association, så som (1) flykt, (2) barn och (3) konflikt och kaos (4) känslor som dödsfruktan och framtidshopp. Därefter vänder artikeln till att (5) livet går

vidare, vilket definieras genom att (6) barnen leker trots att de lever i helvetet. Det är slut på drömmarna, men livet går vidare - barnen leker. Artikeln ter sig som en omskrivning av barnens aktivitet, fantasi och kapacitet att hantera situationen. Genom att rama in berättelsen med bilder av bedrövelse, mörker och omöjlighet, gör att barnens subjekt sammanlänkas med detta i första hand, och i andra hand blir de barn som outtalat i artikeln möjligen hanterar situationen genom att just drömma, fantisera och leka (jmf Ahmed 2011).

En annan artikel är om en kvinna som just fött sina två barn. Eftersom hon hade hört granater på förlossningskliniken flydde hon för att säkra sina nyfödda tvillingars liv.

[...] På förlossningskliniken kunde hon höra granaterna som slog ner i utkanten av staden, berättar hon. Då bestämde hon sig att lämna allt och sätta sina barn i säkerhet. Två dagar efter förlossningen gav sig familjen av mot gränsen. De gick till fots i skydd av mörkret.

- Varje nybliven mor är lycklig, men om jag ska vara ärlig så önskar jag att mina barn inte hade behövt födas in i den här världen. [...] De är flyktingar från födseln, det liv jag hade hoppats för dem finns inte längre.

Journalist; Aftonbladet; general 2014-09-24.

Kvinnan som subjekt sammanlänkas med bilder av att hon inte har någonting, hon har lämnat allt. Vidare sammanlänkas hon med bilden av den nyblivna modern – det enda hon har är sina två barn som hon just fött. Hon definieras som flykting då hon flydde undan för att hon ville rädda sina barn (jmf Robertson 2003). Hon definieras som bräcklig och att hon hade svårt att ta sig till gränsen. Hon framställs också som en person som är förtvivlad för att hon just satt två barn till världen under en väpnad konflikt. Det som hamnar i fokus för artikeln är hennes bräcklighet mitt i kriget och att hon inte hade velat föda sina barn in till den här världen. Vad för frågor som ställdes till kvinnan vid intervjun kan vi omöjligt veta. Det artikeln förtäljer är att den hade kunnat få en annan form. Den hade kunnat handla om hennes styrka som moder, att trots att hon precis fött sina barn, gav hon sig av för att sätta dem i säkerhet. Istället fokuseras det genomgående på hopplösheten och att hon är ett passivt offer i sitt moderskap (jmf Brune 2000). Kvinnans ord har tagits för att sätta dem i en kontext (jmf Ahmed 2000). Om artikeln läses istället mellan raderna går det att se en person som inte gett upp, som kämpar för att barnen ska vara säkra. Hon hade därmed kunnat sammanlänkas med bilder som inte handlar om att vara i passivitet, utan att hon är ett aktivt subjekt som prioriterar sina nyfödda barns liv och säkerhet. Här har kvinnan framställts på ett visst sätt, vikt gör henne till en flykting i förtvivlan och hopplöshet (jmf Ahmed 2000, se särskilt kap 8).

Liksom belystes i början av kapitlet, parallellt med att det rapporteras om människor som flydde runt om i världen, fick även subjekt framträda som nyligen kommit till Sverige i rapporteringen. Denna artikel handlar om hur en journalist bestämde sig för att möta individerna bakom statistiken.

Stefan Bladh ville se människorna, inte statistiken. Han träffade tre ungdomar på Solrosen, ett kommunalt drivet boende för ensamkommande flyktingbarn i ...Hällefors. Här är deras berättelser. "Jag vill bara glömma bort allt som varit" [...] Jag hade bara ett halsband, en mobil och lite kontanter. Plötsligt satte en av dem pistolen mot mitt huvud. Han sa att han räknar till tre och om jag inte gav honom pengarna skulle han skjuta mig. Jag tänkte tyst för mig själv: Nu tar resan slut, hej då mamma och pappa. Han räknade ett, två, tre ... Men han sköt mig inte - bara sparkade mig i magen så jag flög i golvet. Jag hade tur, jag överlevde men de stal allt av oss, till och med våra skor.

Journalist; Dagens ETC 2014-09-02.

Den här artikeln tycks söka belysa det som annars diskuteras i siffror, genom att synliggöra dels varför ungdomarna flydde, dels vad som hände under deras flykt för att sedan belysa hur ungdomarna vill glömma bort allt som varit. Journalisten gav utrymme för subjekt att sätta ord på sina historier och känslor, vilket är av central betydelse öppna upp för fler deltagare i det mediala fältet (jmf Rickardson 2007; Galtung 2010). Även om artikeln styrs av ramar som satts upp genom diskursiva mönster, inges en viss möjlighet till viss självdefinition (jmf Brune 2004, särskilt s. 87). Det finns dock ett återkommande mönster i rapportagen, som satte ramarna för de som definierats som flyktingar. Vad gäller subjektens historia, fokuseras narrativet vid lidande som subjektet gått igenom och hur hen har varit eller är offer för en viss situation. Därmed tycks subjekten klippas fast i sin flykt, maktlöshet och lidandet. Det som därmed åsidosätts var exempelvis kampen, styrkor, drömmar, framtidsvisioner och förhoppningar (jmf Ibid.).

3. Slutsats

Syftet med denna uppsats har varit att söka problematisera dagstidningarnas innehåll gällande frågan om migration kring riksdagsvalet 2014, genom ett kulturellt våldsperspektiv med ett postkolonialt angreppssätt. Följande sammanfattas uppsatsen utifrån studiens frågeställningar.

(1) *Hur kan medias avbildning av den migrationspolitiska diskursen - med särskilt fokus på invandring, kring riksdagsvalet 2014, problematiseras utifrån ett kulturellt våldsperspektiv genom ett postkolonialt angreppssätt?* I uppsatsens första kapitel beskrivs en analytisk modell där Galtung's våldsteori vidareutvecklas genom ett postkolonialt angreppssätt. I uppsatsen förklaras det kulturella våldet som diskursivt våld, där (re)produktionen av skillnad sker. Objekt menas (re)produceras genom en glidning mellan bilder och subjekt, som framhäver föreställningen om objekt. Genom detta angreppssätt, går det studera vilka bilder som "klibbar fast" i vissa subjekt i relation till vilka subjekt som anses ha makten att förskjuta sig andra subjekt till gentemot en objektiv sfär. Det leder till att objekt, som exempelvis främlingen, fortsätts mötas istället för subjekt.

(2) *På vilket sätt kan postkoloniala mönster menas komma i uttryck i rikstäckande dagstidningar kring riksdagsvalet 2014?* Genom att se vad som fick utrymme och hur det formades i dagstidningarna under riksdagsvalet 2014, gick det att uttyda återkommande mönster eller teman. Vad som var återkommande i temana var att det fanns ett fokus på vi:et som reproduceras som företrädare och ramsättare, genom att förskjuta de konstruerade andra - flyktingar, istället för att möta den vars subjekt definierats som olik. Detta var något som gjordes på flera plan. Genom att marginalisera de definierade olika i det mediala fältet, som dessutom direkt berörde dem som subjekt, fick konstruerat tillhörande subjekt ha och ta naturligt företräde framför konstruerade andra att uttrycka sina åsikter, känslor och verklighetsuppfattningar. Det gjordes också genom att exempelvis ägna stor del av utrymmet till att rapportera om kvantitativa och subjektlösa andra samt att ständigt sammanlänka dessa subjekt med bilder som exempelvis illegalitet, kaos och annanhet. Det är möjligen av betydelse att diskutera kvantitet, men det som kan vara av betydelse att ha i åtanke är dels hur den typen av rapportering formas men också vad som uttrycks i samband med kvantiteterna. Om inte riskeras objekt fortsätta passera, vilket leder till att subjekt

osynliggörs. Det är av betydelse att de subjekt som osynliggörs, får ta plats och utforma sina ramar och definition, eftersom det annars upprätthålls mönster där olika kategoriserade subjekt förskjuts till en objektiv sfär genom en glidning mellan såväl subjekt som bilder, som inte behöver vara representativa för det kategoriserade och konstruerade olika subjektets egen självdefinition.

4. Referenser

- Ahmed, Sara (2000). *Strange encounters. Embodied Others in Post-Colonality*. Routledge, London
- Ahmed, Sara (2011). *Vithetens Hegonomi*. Tankekraft Förlag, Hägersten
- Bourdieu, Pierre (1990). *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Harvard University Press, Cambridge
- Brune, Ylva (2000). *Stereotyper i förvandling: svensk nyhetsjournalistik om invandrare och flyktingar*. Utrikesdepartementet, Regeringskansliet, Stockholm
- Brune, Ylva (2001). *Tårögda flickor och kusliga män*. Carlssons Bokförlag, Stockholm
- Brune, Ylva (2004). *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborgs Universitet. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborg.
- Dahl, Ulrika (2011). *Att läsa (med) Sara Ahmed*. Tankekraft Förlag, Hägersten
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and social change*. Polity Press, Cambridge
- Fink, Janet; Lundqvist Åsa (2009). *Välfärd, genus och familj*. Liber, Malmö
- Galtung, Johan (2010). *Peace studies and conflict resolution: the need of transdisciplinarity*. Oslo: International Peace Research Institute
- Galtung, Johan (1969). *Violence, Peace and Peace Research*. International Peace Research Institute, Oslo
- Galtung, Johan (1971). *Structural and Direct Violence. A note on operationalization*. International Peace Research Institute, Oslo
- Galtung, Johan (1990). *Cultural violence*. Sage Publications
- Gotsens, Mercè; Marí-Dell'Olmo, Marc; Pérez, Katherine; Palència, Laia; Martínez-Beneito, Miguel-Angel; Rodríguez-Sanz, Maica; Burström, Bo; Costa, Giuseppe; Deboosere, Patrick; Domínguez-Berjón, Felicitas; Džúrová, Dagmar; Gandarillas, Anna; Hoffman, Rasmus; Kovacs, Katalin; Marinacci, Chiara; Martikainen, Pekka; Pikhart, Hynek; Rosicova, Katarina; Saez, Marc; Santana, Paula; Reigeltinger, Judith; Schwierz, Cornelia; Tarkianen, Lasse; Borell,

Carme (2013). *Socioeconomic inequalities in injury mortality in small areas of 15 European cities*. Health and Place. An international Journal. Elsevier Ltd

Harding, Sandra (2008). *Sciences from below. Feminism, Postcolonialities, and Modernities*. Duke University Press, Durham

Helldén, Daniel; Robertson, Alexa (1995). *Handbok för mediaarkivforskare: en vägledning för statsvetarstudenter: vårversionen*. Stockholms Universitet, Stockholm

Helldén, Daniel; Robertsson, Alexa (1995). *Handbok för mediearkivforskare. En vägledning för statsvetarstudenter*. Stockholms Universitet Statsvetenskapliga institutionen, Stockholm.

Hennik, Monique; Hutter, Inge; Bailey, Ajay (2011) *Qualitative Research Methods*. SAGE, London

Jørgensen, Winther, Marianne; Phillips, Louise; Vrå, Birgit (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur AB, Lund

Lodenius, Anna-Lena; Winborg, Mats (2001). *Flyktingar har vi råd med men inte våra gamla. Dold och öppen rasism i invandringsdebatten*. Carlssons Bokförlag, Stockholm

Mattson, Pontus (2010). *Sverigedemokraterna in på bara skinnet*. Natur & Kultur, Stockholm

Pelin, Fanny (2015). *Att börja skolan som nyanländ – en kritisk studie om en differentierande miljö*. Sociologiska institutionen Lunds Universitet, Lund

Polite, Ovvio (2001). *För en ny journalistisk strategi*. Carlssons Bokförlag, Stockholm

Richardson, E. John (2007). *Analysing newspapers: an approach from critical discourse analysis*. Palgrave Macmillan, Basingstoke

Robertsson, Alexa (2003). *Narrativ analys, medietexter och identitetsforskning*. Författarna och Liber AB, Malmö

Wikström, Hanna (2007). *(O)möjliga positioner. Familjer från Iran & postkoloniala reflektioner*. Göteborgs Universitet, Göteborg

4.1. Empirisk data - tidningsartiklar

- <http://www.retriever-info.com>: 2014; 14/8-14/10, hämtat den
  - Aftonbladet
  - Dagens Arena

- Dagens Nyheter
- Svenska Dagbladet